

№ 185” № 415 від 12.06.2013 року. - [Електронний ресурс]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/415-2013-%D0%BF>.

5. Закон України “Про порядок виїзду з України і в’їзду в Україну громадян України” № 3857 від 21.01.1994 року. - [Електронний ресурс]: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3857-12>.

6. Закон України “Про захист персональних даних” № 2297 від 01.06.2010 року. - [Електронний ресурс]: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2297-17/paran25#n25>.

7. Наказ МВС України “Про затвердження Порядку провадження за заявами про оформлення паспортів громадянина України для виїзду за кордон і проїзних документів дитини” № 1603 від 21.12.2004 року. - [Електронний ресурс]: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0068-05>.

8. Указ Президента України № 405 “Питання Державної міграційної служби України” від 06.04.2011 року. - [Електронний ресурс]: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/405/2011>.

9. Наказ ДМС України № 263 від 05.11.2012 року “Про затвердження рекомендацій щодо зовнішнього вигляду (дрес-коду) працівників Державної міграційної служби України”. - [Електронний ресурс]: <http://dmsu.gov.ua/normatyvna-baza/nakazy-dms-ukrainy/891-nakaz-vid-05-11-2012-n-263-pro-zatverdzhennya-rekomendatsij-shchodo-zovnishnogo-viglyadu-dres-kodu-pracivnikov-derzhavnoji-migratsijnoji-sluzhbi-ukrajini>.

nakaz-vid-05-11-2012-n-263-pro-zatverdzhennya-rekomendatsij-shchodo-zovnishnogo-viglyadu-dres-kodu-pracivnikov-derzhavnoji-migratsijnoji-sluzhbi-ukrajini.

10. Закон України “Про правовий режим надзвичайного стану” № 1550 від 16.03.2000. - [Електронний ресурс]: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1550-14>.

11. Муратова Д.Б. Адміністративно-правове регулювання перебування мігрантів у пунктах тимчасового утримання: Автореф. ... канд. юрид. наук: (12.00.07). - К., 2009. - 23 с.

12. Малиновська О. Імміграційна амністія як засіб мінімізації загроз нелегальній міграції: зарубіжний досвід та доцільність використання в Україні. - [Електронний ресурс]: <http://migraciya.com.ua/news/open-forum/ua-immigration-amnesty-as-a-way-to-minimize-the-threat-of-illegal-migration-international-experience-and-appropriateness-of-use-in/>.

Загородній А.Ф.

здобувач ОДУВС

Надійшла до редакції: 09.03.2013

УДК 342.9.086

ГРОМАДСЬКІ ТА ВИПРАВНІ РОБОТИ ЯК ВИД АДМІНІСТРАТИВНОГО СТЯГНЕННЯ

Ізбаш К. С.

Курс на зміцнення державності в Україні, охорону прав, свобод і законних інтересів громадян, забезпечення верховенства права в усіх сферах суспільного життя залишається одним з головних напрямків державного будівництва. Не менш важливе значення має забезпечення реального захисту прав і свобод людини та інтересів суспільства й держави від протиправних посягань. Одним з найбільш дієвих засобів боротьби з правопорушеннями є адміністративна відповідальність, що виконує функцію як спеціальної, так і загальної превенції. Особливу увагу привертають такі види адміністративних стягнень, як громадські та виправні роботи.

Як правило, предметом дослідження вчених-адміністративістів виступають окремі адміністративні стягнення, яким присвячено ряд наукових робіт, серед яких варто відзначити роботи: В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, І.П. Голосніченка, С.Т. Гончарука, Є.В. Додіна, Р.А. Калюжного, С.В. Ківалова, Л.В. Ковалюк, Ю.М. Козлова, Т.О. Коломоєць, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, О.В. Копана, А.П. Коренєва, О.В. Кузьменко, Є.В. Курінного, В.М. Марчука, Н.Р. Нижник, В.Ф. Опришка, О.І. Остапенка, В.П. Петкова, А.О. Селіванова, В.М. Селіванова, В.Ф. Сіренка, В.Д. Сорокіна, Ю.А. Тихомірова, М.М. Тищенко, В.В. Цветкова, В.М. Шаповала, Ю.С. Шемшученка та інших учених. Однак переважно вченими досліджувалися такі адміністративні стягнення, як штраф; оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; конфіскація предмета, який став

знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення; адміністративний арешт, тоді як громадські та виправні роботи досліджувалися епізодично.

Одним з перших фундаментальне дослідження адміністративно-правових засад встановлення й застосування адміністративного арешту, виправних і громадських робіт провів І.І. Піскун [5]. Історичний розвиток громадських робіт як виду кримінального покарання детально дослідила В.А. Мозгова [6]. Із останніх досліджень громадських робіт як виду адміністративного стягнення варто виділити роботу О.Ю. Салманової [7].

В адміністративному праві громадські роботи як вид адміністративного стягнення з'явилися достатньо недавно. Так, Законом України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху” від 24 вересня 2008 р. КУпАП України було доповнено главою 30-А “Провадження про виконання постанови про застосування громадських робіт” [2]. Відповідно, у ряді статей Кодексу України про адміністративні правопорушення запропонований альтернативний вид адміністративного стягнення - громадські роботи. До цього часу громадські роботи були впроваджені в національне законодавство та юридичну практику Кримінального кодексу України у 2001 році як різновид кримінального покарання. І у сфері адміністративного, і у сфері кримінального права контроль за виконанням громадських робіт покладено на Державну пенітенціарну служби України, а саме кримінально-виконавчу інспекцію.

Відповідно до ст. 25 Кодексу України про адміністративні правопорушення громадські роботи відносяться до основних стягнень, тобто таких, що застосовується самостійно й не можуть призначатися на додаток до іншого стягнення [1]. При цьому громадські роботи серед основних адміністративних стягнень визнаються більш м'якими, ніж виправні роботи та адміністративний арешт. У свою чергу, вони є більш суворим видом адміністративного стягнення, ніж попередження, штраф, оплатне вилучення предмета, який став знаряддям вчинення проступку, конфіскації того ж предмета, а також позбавлення спеціального права.

Громадські роботи полягають у виконанні особою, яка вчинила адміністративне правопорушення, у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування. Громадські роботи призначаються районним, районним у місті, міським чи міськрайонним судом (суддею) на строк від двадцяти до шістдесяти годин і відбуваються не більш як чотири години на день.

Слід відмежовувати громадські роботи від адміністративного стягнення у вигляді виправних робіт. Виправні роботи встановлюються на більш тривалий строк - до двох місяців - і відбуваються за місцем постійної роботи правопорушника. Із суми заробітку правопорушника провадиться відрахування до двадцяти процентів у доход держави. Звідси випливає, що таке стягнення не може бути призначене безробітним. Однак застосування громадських робіт не виключається в разі, коли винний тимчасово не працює й не навчається.

Виправні роботи є більш суворим адміністративним стягненням, ніж громадські роботи. Його застосування передбачає ряд обмежень для порушника: неможливість звільнення з роботи за власним бажанням, зміни місця роботи, у цей період порушникові не надається чергова відпустка.

Однак існують риси, що є спільними для цих двох видів адміністративних стягнень: громадські й виправні роботи є основними стягненнями; вони мають обов'язковий характер; призначаються на певний період; основним засобом впливу на правопорушника виступає притягнення до праці; застосовується до осіб, які вчинили адміністративні проступки, які характеризуються підвищеною суспільною шкідливістю.

Крім того, існують обмеження щодо кола осіб, до яких вони застосовуються: громадські роботи не призначаються особам, визнаним інвалідами першої або другої групи, вагітним жінкам, жінкам старше 55 років і чоловікам старше 60 років. Виправні роботи не застосовуються до працівників ОВС, військовослужбовців та інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів, а також взагалі не можуть бути призначені непрацюючим особам.

Відповідно до Кримінального кодексу України громадські роботи застосовуються як кримінальне покарання. Згідно з Кодексом громадські роботи полягають у виконанні засудженим у вільний від роботи чи навчання час безоплатних суспільно корисних робіт, вид яких визначають органи місцевого самоврядування (місцеві ради, їх виконкоми, міські, селищні, сільські голови). Це можуть бути роботи, пов'язані з приби-

ранням та озелененням вулиць, парків, скверів, інших територій, ремонтом будівель, доглядом за хворими, сільськогосподарські, вантажно-розвантажувальні та інші роботи, що не потребують спеціальної підготовки чи певної кваліфікації.

Такі роботи можуть бути трудомісткими й не престижними, але відповідно до ч. 2 ст. 50 КК України ні в якому разі вони не мають принижувати честі та гідності особи, винної у вчиненні злочину. Кримінальне покарання у вигляді громадських робіт, як і будь-яке інше, застосовується лише за вироком суду, а отже, не може вважатися примусовою працею, використання якої забороняється Конституцією України.

Отже, суттєва різниця між адміністративним стягненням "громадські роботи" та кримінальним покаранням "громадські роботи" полягає тільки у встановлених чинним законодавством строках. Громадські роботи як вид адміністративного стягнення застосовуються на строк від 20 до 60 годин, а як вид кримінального покарання - від 60 до 240 годин. І ті, і інші відбуваються не більш як чотири години на день.

Адміністративне стягнення у вигляді громадських робіт за своїм змістом являє собою участь порушників у суспільно корисній праці, види якої визначають органи місцевого самоврядування. Виконання стягнення у вигляді громадських робіт покладається на органи кримінально-виконавчої інспекції. Наказ Міністерства юстиції України № 474/5 від 19.03.2013 року затвердив "Порядок виконання адміністративних стягнень у вигляді громадських робіт та виправних робіт" [3].

Громадські роботи порушники виконують у вільний від роботи чи навчання час. Строк громадських робіт обчислюється в годинах, протягом яких порушник виконував визначену суспільно корисно працю. Громадські роботи виконуються не більш як чотири години на день, а неповнолітніми - дві години на день.

Погодження з органами місцевого самоврядування та власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом переліку об'єктів і видів суспільно корисних робіт здійснюються щорічно на початку року за письмовими запитами органів кримінально-виконавчої інспекції.

При виконанні постанов суду (судді) про застосування громадських робіт на органи кримінально-виконавчої інспекції покладається: облік порушників; роз'яснення порушникам порядку й умов відбування громадських робіт; погодження з органами місцевого самоврядування видів суспільно корисних робіт і переліку об'єктів (підприємств, установ, організацій), на яких порушники відбуватимуть ці роботи; контроль за виконанням стягнення порушниками та обов'язків власником підприємства за місцем відбування порушниками громадських робіт; облік відпрацьованого порушниками часу; здійснення контрольних перевірок за місцем відбування порушниками громадських робіт; з'ясування причин невиходу порушників на громадські роботи; внесення до суду подань стосовно порушників, які ухиляються від відбування громадських робіт.

Підставою для виконання стягнення у вигляді громадських робіт є постановою суду, яка набрала законної сили. Порушники перебувають на обліку в органі кримінально-виконавчої інспекції за місцем проживання. Постановою суду про застосування громадських робіт органом кримінально-виконавчої інспекції приводиться до виконання не пізніше десятиденного строку з дня її

отримання. Протягом цього строку порушник повинен приступити до відбудовання громадських робіт, окрім випадків, коли цьому перешкоджають поважні причини (хвороба, відрядження, неотримання виклику та ін.).

У день отримання постанови суду дані про правопорушника заносяться до журналу обліку правопорушників, на яких накладено адміністративне стягнення у вигляді громадських робіт. У триденний строк орган кримінально-виконавчої інспекції надсилає до суду, який виніс постанову, повідомлення про прийняття постанови до виконання.

На кожного порушника в органі кримінально-виконавчої інспекції заводиться особова справа й заповнюється облікова картка, в якій ведеться сумарний облік відпрацьованих порушником годин. Картка зберігається в особовій справі порушника в конверті, якій наклеюється на другу сторінку обкладинки особової справи. В особовій справі зберігаються всі матеріали, пов'язані з виконанням стягнення, які підшиваються в хронологічній послідовності. Аркуші особової справи нумеруються й заносяться до опису.

У разі надходження до органу кримінально-виконавчої інспекції одночасно двох і більше постанов суду стосовно одного й того самого порушника про застосування громадських робіт, виконання їх здійснюється в послідовності відповідно до реєстрації в журналі обліку. Щодо кожної постанови суду заводиться окрема особова справа на порушника.

Після отримання постанови суду порушник викликається до органу кримінально-виконавчої інспекції (неповнолітній - з батьками або особою, яка їх заміняє). З ним проводиться бесіда, під час якої роз'яснюється порядок і умови виконання стягнення, відповідальність за ухилення відбудовання громадських робіт.

Відповідно до визначеного органами місцевого самоврядування переліку підприємств, на яких порушники відбудовують громадські роботи, орган кримінально-виконавчої інспекції в десятиденний строк з дня отримання постанови суду видає порушнику направлення на одне з цих підприємств.

Власником підприємства видається наказ або розпорядження про початок відбудовання порушником громадських робіт, закріплення за ним відповідальної особи, ознайомлення порушника з правилами техніки безпеки при виконанні стягнення. На строк громадських робіт власником підприємства складається графік, в якому по денно зазначається час і місце відбудовання цих робіт та заповнюється таблиця виходу на роботу порушника, копія якого надсилається до органу кримінально-виконавчої інспекції одразу після відбуття порушником громадських робіт. Інформація про кількість відпрацьованих порушником годин заносяться до облікової картки.

Витяг з наказу (розпорядження) й графік завіряються підписом керівника та печаткою підприємства й того самого дня надсилаються до органу кримінально-виконавчої інспекції. Зазначені документи долучаються до особової справи порушника. У разі невиконання власником підприємства обов'язків, передбачених статтею 321-3 КУАП, орган кримінально-виконавчої інспекції інформує про це орган місцевого самоврядування.

У разі потреби орган кримінально-виконавчої інспекції здійснює контрольну перевірку за місцем

відбудовання порушником громадських робіт. За результатами перевірки складається акт у двох примірниках, один з яких залишається на підприємстві, а другий, з відміткою про ознайомлення власника підприємства, зберігається в особовій справі правопорушника.

Якщо після перевірки за місцем проживання порушника встановлено, що він за цією адресою не проживає, місце перебування його невідоме та наявні інші підстави, що унеможливають виконання постанови, орган кримінально-виконавчої інспекції вносить до суду, який виніс постанову, подання щодо вирішення питань, пов'язаних з виконанням постанови.

У разі ухилення порушника від відбудовання громадських робіт, постановою судді невідбутий строк громадських робіт може бути замінено адміністративним арештом з розрахунку один день арешту за п'ять годин громадських робіт, але не більш як на п'ятнадцять днів.

Ухиленням від громадських робіт вважається: невихід порушника на роботу без поважної причин; неприбуття порушника за викликом до кримінально-виконавчої інспекції без поважної причини або зникнення з місця проживання.

Поважними причинами неявки засудженого до кримінально-виконавчої інспекції в призначений строк визнаються: несвоєчасне одержання виклику, хвороба та інші обставини, що фактично позбавляють його можливості своєчасно прибути за викликом.

Щодо порушників, які ухиляються від відбудовання громадських робіт, орган кримінально-виконавчої інспекції надсилає подання та особову справу до суду для вирішення питання про заміну невідбутого строку громадських робіт адміністративним арештом.

Стосовно порушників, які ухиляються від відбудовання громадських робіт, але відповідно до статті 32 КУАП до них не може застосовуватись адміністративний арешт, орган кримінально-виконавчої інспекції надсилає подання до суду для вирішення питання по суті.

Виконання стягнення у вигляді громадських робіт припиняється, а порушник знімається з обліку з наступним: відбуттям призначеної судом кількості годин громадських робіт - за наявності таблиця про відпрацьований час із підприємства, завіреного підписом і печаткою власника підприємства; заміною невідбутої частини громадських робіт адміністративним арештом - за наявності постанови суду; наявності підстав, що унеможливають виконання постанови суду - після отримання відповідного судового рішення; смертю порушника - за наявності інформації довідкового характеру з відділу реєстрації актів громадянського стану.

Про дату й підстави зняття порушника з обліку робиться відповідний запис у журналі обліку порушників і на титульному аркуші обкладинки особової справи.

У журналі обліку порушників обов'язково вказується день закінчення виконання стягнення. Зняття порушника з обліку здійснюється за довідкою посадової особи органу кримінально-виконавчої інспекції та резолюцією начальника цього органу в день отримання відповідних документів.

Підставою для застосування адміністративного стягнення у вигляді громадських робіт є вчинення деяких порушень у сфері забезпечення безпеки

дорожнього руху (ч. 6 ст. 121 КУпАП, ч. 3 ст. 122 КУпАП, ст. 122-4 КУпАП, ч. 4 ст. 127 КУпАП, ч. 2, ч. 5 ст. 130 КУпАП) [1].

Основними суб'єктами зазначених адміністративних правопорушень можуть бути водії транспортних засобів, судноводії, а також пішоходи, велосипедисти, особи, які керують гужовим транспортом, погоничі тварин та інші особи, які є осудними й досягли шістнадцятирічного віку.

Отже, унікальність громадських робіт полягає в тому, що вони не мають штрафного характеру, не тягнуть за собою негативних наслідків для фінансового стану правопорушника, не пов'язані з обмеженням його волі, можуть застосовуватись щодо осіб, які є безробітними або не мають постійного місця роботи. Громадські роботи дозволяють досягнути відразу двох важливих цілей: по-перше, здійснити морально-виховний вплив на правопорушника через залучення його до суспільно-корисної праці, і, по-друге, забезпечити візуальне сприйняття суспільством попередження про негативні наслідки протиправної поведінки. Отже, можна стверджувати, що громадські роботи відповідають зазначеним у ст. 23 КУпАП цілям стягнення - профілактичній і виховній спрямованості адміністративного покарання.

Виправні роботи можна віднести до числа виняткових заходів адміністративної відповідальності, тому що вони застосовуються за найсерйозніші правопорушення, однак, враховуючи значну суворість самого стягнення, їх перелік є невеликим. При цьому кожен з них характеризується значним (підвищеним) ступенем суспільної шкідливості в порівнянні з іншими адміністративними правопорушеннями. Такими є: дрібне викрадення чужого майна (ст. 51); ухилення від відшкодування майнової шкоди, заподіяної злочинцем підприємствам, установам, організаціям або громадянам (ст. 51-1); дрібне хуліганство (ст. 173); поширювання неправдивих чуток (ст. 173-1); вчинення насильства в сім'ї або невиконання захисного припису (ст. 173-2); розпивання спиртних напоїв у громадських місцях і поява в громадських місцях у п'яному вигляді особи, яка двічі протягом року піддавалась адміністративному стягненню за такі дії (ч. 3 ст. 178); злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника міліції, члена громадського формування з охорони громадського порядку й державного кордону, військовослужбовця (ст. 185); порушення встановленого порядку організації або проведення зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, якщо ці дії вчинені повторно протягом року після застосування заходів адміністративного стягнення або організатором зборів, мітингу, вуличного походу, демонстрації (ч. 2 ст. 185-1); публічні заклики до невиконання вимог працівника міліції чи посадової особи Військової служби правопорядку в Збройних Силах України (ст. 185-7); злісна непокоря законному розпорядженню або вимозі працівника транспорту, який здійснює контроль за перевезенням пасажирів (ст. 185-9); порушення правил адміністративного нагляду (ч. 2 ст. 187); незаконне перетинання або спроба незаконного перетинання державного кордону України (ст. 204-1).

Відповідно до ст. 31 КУпАП виправні роботи застосовуються на строк до двох місяців з відбуванням їх за місцем постійної роботи особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, з відрахуванням до 20 %

її заробітку в доход держави. До того ж відрахування провадяться з усіх видів виплат, за винятком пенсій і допомоги, які одержуються в порядку соціального страхування й соціального захисту, а також виплат одноразового характеру. Застосування виправних робіт, крім відрахувань із заробітку, має наслідком також деякі інші правообмеження для порушника: забороняється надавати чергову відпустку під час відбування виправних робіт; у цей час забороняється звільнення за власним бажанням.

Постанову про застосування виправних робіт виносить районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд. У постанові зазначається сума, яку необхідно відрахувати протягом часу виконання постанови. Суд після розгляду справи винесену постанову надсилає центральному органу виконавчої влади з питань виконання покарань.

Під час перебігу строку, протягом якого особа відбуває виправні роботи, центральний орган виконавчої влади з питань виконання покарань контролює правильність і своєчасність відрахувань із заробітку, належне виконання особою своїх обов'язків, дотримання умов відбування виправних робіт, розглядає заяву особи порушника щодо звільнення, здійснює інші контролюючі та наглядові функції.

Строк виправних робіт не може перевищувати двох місяців. Виправні роботи відбуваються за місцем постійної роботи правопорушника, тому вони не можуть застосовуватися до громадян, які не працюють (пенсіонерів, учнів тощо). Не застосовується цей вид стягнення також до військовослужбовців і інших осіб, на яких поширюється дія дисциплінарних статутів.

Відрахування із заробітку починається з наступного дня після надходження копії постанови на підприємство. Відрахування проводиться з усієї суми заробітку, без виключення з цієї суми податків та інших платежів. Якщо порушник працює на роботах з періодичним нарахуванням заробітної плати (сезонні роботи в сільському господарстві, на риболовецьких і рибопереробних підприємствах), то відрахування проводиться в міру нарахування. При проведенні відрахування із заробітку, у цей час у заробіток включається як грошова, так і натуральна частина прибутків. Натуральна частина залишається в розпорядженні підприємств, а її вартість за державними закупівельними цінами перераховується в доход держави. Якщо особа працює на кількох підприємствах за сумісництвом, то відрахування проводяться із заробітку за кожним місцем роботи. Відрахування не провадяться з виплат одноразового характеру, не передбачених системою оплати праці, сум, які виплачуються як компенсація за витрати, пов'язані з відрядженням та з іншими компенсаційними виплатами.

Утримані в доход держави із заробітку порушника кошти підприємством перераховуються до державного бюджету через банківські установи України. Забороняється одержання утриманих коштів готівкою. Якщо особа відбула призначений строк виправних робіт, але відрахування з її заробітної плати, через її затримку, не були вчасно перераховані в доход держави в повному обсязі (що підтверджено розрахунковими відомостями з місця роботи), то така особа знімається з обліку, а його облікова картка вноситься до картотеки дебіторської заборгованості в

підрозділі інспекцій, де вона перебуває до того часу, доки підприємство не перерахує всіх належних коштів.

Строк відбування виправних робіт не зараховується в загальний і трудовий стаж. Як заохочення при сумлінному ставленні до роботи й зразковій поведінці, можливе зарахування строку виправних робіт до загального стажу. Під час відбування виправних робіт чергову відпустку надавати заборонено. Також не виплачуються пільгові й заохочувальні надбавки до заробітної плати.

Під час відбування виправних робіт особа може перевестися на іншу посаду або роботу згідно з законами про працю на загальних підставах. Заборонено звільнення особи з місця роботи без дозволу центрального органу виконавчої влади з питань виконання покарань.

Відповідно до п. 16.7.4 Інструкції з діловодства в місцевому загальному суді, затвердженої наказом Державної судової адміністрації України № 68 від 27.06.2006 р., якщо до правопорушника застосовано стягнення у вигляді виправних робіт, дві копії постанови надсилаються на виконання до центрального органу виконавчої влади з питань виконання покарань не пізніше наступного дня після її винесення [4]. Справа передається в архів суду лише після долучення до матеріалів справи повідомлення центральному органу виконавчої влади з питань виконання покарань про відбуття порушником стягнення.

Згідно зі ст. 323 КУпАП відбування виправних робіт обчислюється часом, протягом якого порушник працював і з його заробітку проводилось відрахування. Кількість днів, відпрацьованих порушником, має бути не менше кількості робочих днів, що припадають на встановлений районним, районним у місті, міським чи міжрайонним судом календарний строк стягнення. Якщо порушник не відпрацював зазначеної кількості робочих днів і відсутні підстави для зарахування невідпрацьованих днів у строк, відбування виправних робіт триває до повного відпрацювання порушником належної кількості робочих днів.

У строк відбування стягнення зараховується час, протягом якого порушник не працював з поважних причин і йому відповідно до закону виплачувалась заробітна плата. До цього строку також зараховується час хвороби, час, наданий для догляду за хворим, і час проведений у відпустці по вагітності та родах. Час хвороби, спричиненої сп'янінням або діями, пов'язаними зі сп'янінням, до строку відбування виправних робіт не зараховується.

Виконання постанови про застосування виправних робіт взаємопов'язане зі строком відбування виправних робіт. Його точне обчислення необхідне для правильного виконання постанови. Обчислення строку цього виду адміністративного стягнення дещо складніше за інші види адміністративного стягнення. Згідно зі ст. 37 КУпАП строк обчислюється місяцями або днями, відбування строку - це термін, протягом якого особа працювала й з її заробітку відбувалися відрахування в доход держави. Наприклад, за дрібне хуліганство на особу покладено стягнення у вигляді виправних робіт строком 40 днів. Він повинен їх відбутися з 5 червня по 15 липня. На цей період припадає 35 робочих днів. Якщо працівник відпрацював їх усі, то вважається, що постановою виконана належно. У разі, якщо з цих 35 робочих днів працівник відпрацював 33,

а 2 його не було з поважних причин (або з невідомих) на роботі, то він повинен відпрацювати ці дні до 18 липня (тому що 17 - вихідний, неробочий день). Отже, якщо порушник не відпрацював зазначеної кількості робочих днів і немає підстав для зарахування днів у строк стягнення, то він повинен відпрацювати належну кількість робочих днів.

Для більш ефективного виконання постанови про накладення адміністративного стягнення у вигляді виправних робіт потрібен відповідальний суб'єкт, який здійснює допомогу в досягненні мети, з якою накладається адміністративне стягнення. Таким суб'єктом є власник підприємства, установи, організації, де порушник відбуває виправні роботи. Він отримує копію постанови від органу, що розглянув справу й з цього моменту на нього покладається обов'язок правильно й своєчасно відраховувати із заробітку порушника в доход держави певні суми, визначені постановою, і переказувати ці суми у встановленому порядку. Власник повинен контролювати поведінку порушника, його ставлення до роботи, ухилення від роботи, а також займатись трудовим вихованням порушника; повідомленням органів, що відають виконанням цього виду стягнення, про ухилення порушника від відбування стягнення.

Вся інформація щодо порушника надається власником підприємства, установи, організації або уповноваженим ним органом - центральному органу виконавчої влади з питань виконання покарань.

Стаття 325 КУпАП передбачає, що в разі ухилення особи від відбування виправних робіт, застосованих за вчинення дрібного хуліганства, постановою судді невідбутий строк виправних робіт може бути замінено штрафом від трьох до семи неоподаткованих мінімумів доходів громадян або адміністративним арештом з розрахунку один день арешту за три дні виправних робіт, але не більш як на п'ятнадцять діб. Постанову про накладення такого виду адміністративного стягнення виносить суд. Контролює виконання цієї постанови кримінально-виконавча інспекція. У разі, якщо інспекцією встановлений факт ухилення порушника від відбування виправних робіт, складаються матеріали й направляються на розгляд судді, який виніс постанову. У матеріалах зазначається невідбутий строк виправних робіт. Розглянувши матеріали, суддя виносить постанову, де адміністративне стягнення у вигляді виправних робіт замінює: 1) штрафом від трьох до семи неоподаткованих мінімумів доходів громадян; 2) адміністративним арештом з розрахунку один день арешту за три дні виправних робіт, але не більш як на п'ятнадцять діб.

Отже, виправні роботи - це вид адміністративного стягнення, що застосовується виключно судом до правопорушника, полягає в покладенні на нього обов'язку протягом певного строку бути залученим до праці з відрахуванням певної частини його заробітної плати на користь держави, і спрямоване на перевиховання правопорушника в умовах трудового колективу за місцем його постійної роботи, профілактику вчинення правопорушень і покарання винної особи. Це стягнення - триваючий захід (за дією в часі); відбувається тільки за місцем постійної роботи порушника (за порядком застосування); може застосовуватися лише в судовому порядку (за суб'єктом застосування); основне (за характером в змістом); передбачає перевиховання

правопорушника та профілактику правопорушень за допомогою праці в умовах трудового колективу (за методом досягнення мети). Однак варто внести доповнення у вигляді положень щодо заміни виправних робіт штрафом або ж адміністративним арештом з урахуванням характеру, змісту адміністративного проступку, особи правопорушника. Це лише позитивно вплинуло б на застосування виправних робіт, підвищило ефективність застосування цього виду адміністративного стягнення. Позитивно було б дещо розширити повноваження кримінально-виконавчої інспекції в разі, коли в правопорушника немає постійного місця роботи як фактичної бази відбування виправних робіт, шляхом надання зазначеному державному органу права спільно з місцевими органами державної влади залучати правопорушників під час відбування виправних робіт до виконання певних суспільно корисних робіт або ж обирати інше місце фактичного відбування адміністративного стягнення, вирішити питання відбування виправних робіт приватними підприємствами, учасниками колективних сільськогосподарських підприємств тощо.

Література

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення: [науково-практичний коментар тест / Р.А. Калужний, А.Т. Комзюк, О.О. Комзюк та ін.; 2-ге видання]. - К: Всеукраїнська асоціація видавців "Правова єдність", 2008. - 655 с.

2. Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за окремі правопорушення: Закон України № 2744-VI від 2 грудня 2010 року. - [Електронний ресурс]: www.rada.gov.ua.

3. Закон України „Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення регулювання відносин у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху” від 24 вересня 2008 р. - [Електро-

ний ресурс]: www.rada.gov.ua.

4. Порядок виконання адміністративних стягнень у вигляді громадських робіт та виправних робіт: наказ Міністерства юстиції України № 474/5 від 19.03.2013 року. Офіційний вісник України. - 2013 р. - № 26. - С. 307. - Стаття 910, код акту 66521/2013.

5. Інструкція з діловодства в місцевому загальному суді: наказ Державної судової адміністрації України № 68 від 27.06.2006 р. Офіційний вісник України. - 2006 р. - № 31. / № 78, 2007, стор. 207 (Д1) / Стор. 273, стаття 2266.

6. Пісун І.І. Адміністративно-правові засади встановлення і застосування адміністративного арешту, виправних та громадських робіт: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" / І.І. Пісун; Київський національний ун-т внутрішніх справ. - К., 2007. - 20 с.

7. Мозгова В.А. Історичний розвиток громадських робіт як вид кримінального покарання / В.А. Мозгова // Держава і право. - 2009. - Випуск 44. - С. 543-548.

8. Салманова О.Ю. Громадські роботи як вид адміністративного стягнення / О.Ю. Салманова // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. - № 3 (50). - 2010. - С. 205-210.

Ізбаш К.С.

кандидат юридичних наук,

*доцент кафедри адміністративного права та адміністративного процесу ОДУВС
Надійшла до редакції: 05.04.2013*

УДК 342.9

ПРАВОМІРНІСТЬ ДІЯЛЬНОСТІ ЧЛЕНІВ КОЛЕГІАЛЬНОГО ОРГАНУ ЯК ОСНОВА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Малін О. Л.

Створення реалізації дієвого механізму протидії корупції в діяльності державних органів потребує визначення теоретичних і практичних концептуальних шляхів їх вирішення за окремими напрямками. Це зумовлює більш предметно аналізувати й науково обґрунтовувати актуальні й складні питання формування умов правомірності діяльності членів колегіального органу.

Протидія корупції в діяльності державних органів завжди привертала увагу вчених, про що свідчать наукові публікації В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, О.М. Бандурки, Д.М. Бахраха, А.М. Волющюка, С.В. Ківалова, В.В. Ковальської, С.О. Кузніченка, М.І. Мельника, Ю.М. Оборотова, Ю.І. Руснака, О.Ф. Скаун, Є.Л. Стрельцова, В.Я. Тація, Ю.М. Тодики, М.І. Хавронюка, Ю.С. Шемшученка, В.Ю. Шильника.

Метою статті є формування умов правомірності діяльності членів колегіального органу як основ запобігання корупції.

Загальновідомим є твердження, що застосування права є однією з форм реалізації права, яка передбачає

втілення в життя правових норм шляхом здійснення суб'єктом застосування права державновладної або публічновладної, організуючої, творчої діяльності щодо вирішення конкретних правотворчих і правозастосовних завдань та прийняття владних рішень.

Повноваження колегіальних органів публічної влади встановлюються законами України й величезною кількістю підзаконних актів. Існування такого великого обсягу нормативних джерел пов'язано з тим, що галузеві закони змушені встановлювати норми, які б визначали роль кожного колегіального органу в регулюванні окремих суспільних відносин.

На нашу думку, неможливо встановити всі повноваження колегіальних органів в одному джерелі права. Кожен новий нормативно-правовий акт (закон чи підзаконний акт), який буде регулювати питання державного, соціально-економічного, культурно-духовного будівництва, чи будь-якого іншого галузевого управління, буде містити в собі положення, що мають визначати повноваження виконавчих органів місцевих рад, тобто розкривати їх роль у досягненні відповідної